

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО СИГУРНОСТ И ИКОНОМИКА

ГОДИШНИК

ТОМ XIII, 2016 Г.

Пловдив, 2016 г.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

проф. д.п.н. Георги Манолов – *отговорен редактор*
проф. д.и.н. Тончо Трендафилов
проф. д.и.н. Асен Конарев
чл.-кор. проф. д.с.н. Димитър Димитров
проф. д.т.н. Стамен Стамов
проф. д.с.н. Димитър Костов
проф. д-р Никифор Стефанов
проф. д-р Томо Борисов
доц. д-р Валентина Алексиева
доц. д-р Милена Тепавичарова
доц. д-р Илин Савов
доц. д-р Петър Ненков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

проф. д.п.н. Георги Манолов
проф. д.и.н. Тончо Трендафилов
чл.-кор. проф. д.с.н. Димитър Димитров
проф. д.и.н. Асен Конарев
проф. д.т.н. Стамен Стамов
проф. д.с.н. Димитър Костов
проф. д.и.н. Димитър Саздов
проф. д-р Никифор Стефанов
проф. д-р Нели Бенчева
проф. д-р Томо Борисов
проф. д-р Атанас Лъондев
доц. д-р Илин Савов
доц. д-р Милена Тепавичарова
доц. д-р Кремена Никовска
проф. Даниел Кергоат – CNRC Национален център за социологически изследвания – Франция
проф. д.с.н. Франсоа Блан – Университет „Клермон Феран“, Сорбона, Институт по маркетинг
проф. д-р Йохан Бразда – Институт по бизнес администрация, Виенски университет, Австрия
проф. д-р Любиша Митрович – Нишки университет, Сърбия
проф. Никос Гусгунис – Атински университет, Гърция
проф. д.и.н. Динара Пескова – Башкирска академия на науките, Русия

Предложените материали изразяват личната позиция на авторите и не ангажират с нея Редколегията и Редакционния съвет на Годишника.

© Годишник, том XIII, 2016

© Издава: Висше училище по сигурност и икономика, 2016

© Печат: ПУИ „Паисий Хилендарски“, 2016

ISSN 2367-8798

СЪДЪРЖАНИЕ

УПРАВЛЕНИЕ

*Проф. д.п.н. Георги Л. Манолов***Електронното управление** 6*Доц. д-р Михаил Михайлов***Осъвременяване и унифициране на системите за управление** 17*Доц. д-р Радостина Телериг Бакърджиева***Социалната отговорност в България** 22

СИГУРНОСТ

*Доц. д-р Илин Савов***Един поглед върху състоянието и перспективите за развитие на електронните съобщения** 33*Гл.ас. д-р Стоян Стоянов***Ръководство, обучение, възпитание и контрол на секретните сътрудници от специализираните държавни органи в България** 40*Гл.ас. д-р Снежана Димитрова***Образованието – фактор за националната ни сигурност** 55*Докторант Кузман Мартинов***Ролята на оперативното разпознаване при разследване на престъпления** 59

ИКОНОМИКА

*Проф. д-р Иванка Костова***Ценови войни – предвиждане, предотвратяване и справяне с тях (но само ако се налага)** 69*Prof. Nely Bencheva, PhD, Prof. Alenova K. T., DES,
Ass. Prof. Nukasheva A. Zh., PhD,
Bulhairova Zh. S., Master of economics***The development of social entrepreneurship in Kazakhstan** 78

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Милена Тепавичарова

**Анализ на състоянието на човешкия капитал
и влиянието му върху развитието на говедовъдството
в България** 85

Доц. д-р Десислава Костова-Пикет

**Инвеститор и мениджър:
двете лица на собственика на малък бизнес** 100

Гл.ас. д-р Десислава Шатарова

**Анализ на доходите, разходите и потреблението
на домакинствата в България през 2015 г.** 104

Гл.ас. д-р Иван Бакалов

**Технология за получаване на храни
на базата на бобови култури,
подходящи за социални и донорни дейности** 119

Гл.ас. д-р Йоаким Каламарис

Управление и планиране на продажбите 130

Ас. д-р Марин Братков

**Производство на безалкохолни напитки, минерални и
други бутилирани води в България – минало и настояще** 138

ФИНАНСИ

Проф. д-р Атанас Лъондев

Ролята на глобалните финансови институции 150

Проф. д.и.н. Асен Конарев, доц. д-р Снежинка Константинова

**Управление на паричните потоци
в корпоративните финанси** 161

ТУРИЗЪМ

Доц. д-р Кремена Никовска, проф. д.т.н. Стамен Стамов

Новите интернет технологии и туризмът 170

ПРАВО

Д-р Васил Георгиев

Проблеми на хуманитарната интервенция 181

ОБРАЗОВАНИЕ

Доц. д-р Милена Тепавичарова, гл.ас. д-р Людмила Бойкова

Имплицитна и експлицитна мотивация в рамките на студентските Фейсбук групи 190

КОМУНИКАЦИЯ

Доц. д-р Милена Тепавичарова, гл.ас. д-р Людмила Бойкова

Социалните мрежи като арена за виртуални и реални конфликти 198

CONTENTS 207

УКАЗАНИЯ за представяне на статиите за „Годишника на ВУСИ“ 210

CONTENTS

MANAGEMENT

Prof. Georgi L. Manolov, DPS

The electronic control 6

Assoc. Prof. Mihail Mihaylov, PhD

Modernization and unification of management systems 17

Assoc. Prof. Radostina Telerig Bakardzhieva, PhD

Social responsibility in Bulgaria 22

SECURITY

Assoc. Prof. Ilin Savov, PhD

**A look at the current situation and perspectives
for the development of electronic communications** 33

Chief Assist. Stoyan Stoyanov, PhD

**Guidance, training, education and control of the secret
collaborators by the specialized state bodies in Bulgaria** 40

Chief Assist. Snezhana Dimitrova, PhD

Education – factor for the national security 55

Kuzman Martinov, PhD

Role of operational recognition under investigation of crimes 59

ECONOMICS

Prof. Ivanka Kostova, PhD

**Price wars – anticipating, preventing and tackling
(Only if necessary)** 69

*Prof. Nely Bencheva, PhD, Prof. Alenova K. T., DES,
Assoc. Prof. Nukasheva A. Zh., PhD,
Bulhairova Zh. S., Master of economics*

The development of social entrepreneurship in Kazakhstan 78

CONTENTS

Assoc. Prof. Milena Tepavicharova, PhD

Analysis of the status of the human capital and its impact on the development of cattle breeding in Bulgaria 85

Assoc. Prof. Desislava Kostova-Pickett, PhD

Investor and manager: two faces of the small business owner 100

Chief Assist. Desislava Shatarova, PhD

Analysis of income, costs and consumption in Bulgaria in 2015 104

Chief Assist. Ivan Bakalov, PhD

Technology for production of legumes based foods suitable for social and donor activities 119

Chief Assist. Yoakim Kalamaris, PhD

Management and planning of sales 130

Assist. Marin Bratkov, PhD

Production of soft drinks, mineral waters and other bottled waters in Bulgaria – past and present 138

FINANCE

Prof. Atanas Lyondev, PhD

Role of global financial institutions in Bulgaria 150

Prof. Asen Konarev, DES

Assoc. Prof. Snezhinka Konstantinova, PhD

Management of cash flows in corporate finance 161

TOURISM

Assoc. Prof. Kremena Nikovska, PhD, Prof. Stamen Stamov, DTS

New Internet technology and tourism 170

LAW

Vasil Georgiev, PhD

Problems of humanitarian intervention 181

EDUCATION

Assoc. Prof. Milena Tepavicharova, PhD

Chief Assist. Lyudmila Boykova, PhD

Implicit and explicit motivation through Facebook student groups	190
---	-----

COMMUNICATION

Assoc. Prof. Milena Tepavicharova, PhD

Chief Assist. Lyudmila Boykova, PhD

Social network sites: a place for virtual and real conflicts	198
---	-----

INSTRUCTIONS for submission of articles for „Yearbook of HSSE“	212
---	-----

УКАЗАНИЯ за представяне на статиите за „Годишника на ВУСИ“

Раздел I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Годишникът на ВУСИ се издава в няколко отделно оформени научни направления: Политика, Икономика, Управление, Финанси, Туризъм, Право и Сигурност. Годишникът се издава като единно книжно тяло, а също така и в онлайн версия, поместена на сайта на ВУСИ – www.vusi.bg.
2. Статиите трябва да имат оригинален научен принос. Обзорни статии се печатат с изричното съгласие на Редколегията.
3. Статиите се представят на един от работните езици на Годишника: български, руски, английски, немски, френски. Резюмето и ключовите думи към статията са съответно на английски език (ако статията е на български език) и на български език (ако статията е на чужд език). След основното заглавие и автора/ите по същия съответен начин се дават преведени заглавието и автора/ите.
4. Обемът на всяка статия е до 6 стр. А4, с шрифт Arial, 10,5 pt, разстояние Single, двустранно подравнено, отстъп на първия ред 1 см.
5. Авторите носят пълна отговорност за научната оригиналност и достоверност на резултатите, за стилового и езиковото оформление на статиите и резюметата.
6. Всеки автор може да участва в Годишника с 1 статия самостоятелно и/или с 1 в съавторство, но с не повече от общо две статии.
7. Статиите се предават в редакционната колегия от 1 юни до 10 октомври.
8. Всяка статия се представя в два печатни екземпляра и в електронна версия (в MSWord format), която се изпраща на служебната електронна поща на членовете на Редколегията – info@vusi.bg.

Раздел II. ПРАВИЛА НА РЕЦЕНЗИРАНЕ

1. Статиите ще бъдат рецензирани от по един рецензент, научната степен, академичната длъжност и името на когото ще бъде посочено в съдържанието на Годишника.
2. Рецензентът трябва да е хабилитиран преподавател или да има научна степен „доктор“ в съответната област. Един преподавател не може да бъде рецензент на повече от две статии.
3. Рецензентът се определя на заседание на съответното звено (кафедра, департамент и т.н.), където е на щат първият автор. Всяка представена статия се придружава с протокол за избор на рецензент.
4. Сроктът за рецензиране е до три седмици от датата на възлагане.
5. При положителна рецензия редакционната колегия връща статиите на авторите за нанасяне на необходимите корекции.
6. Преработените ръкопис и електронната му версия, придружени с декларация за отразените забележки на рецензента, се представят в редакционната колегия най-късно до 10 ноември. Статии, предадени след този срок, остават за следващата година.

Раздел III. ТЕХНИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

1. Статиите трябва да са написани на MSWord 2003 (или на по-висока версия на програмата), като на диск статиите са записани във файлов формат doc. Файлът не се архивира.
2. За форматирането на статиите менютата на Word 2003 се настройват по следния начин:

Page setup:	<u>Margins:</u> Top – 2 cm; Bottom – 2 cm; Left – 2; Right – 2 cm
	<u>Gutter</u> – 0; <u>Header</u> – 1 cm; <u>Footer</u> – 1 cm
	<u>Paper Size:</u> A4 (21 x 29.7 cm)
Format:	<u>Font:</u> Arial; <u>Font style</u> – Regular; <u>Size</u> – 10,5

	Paragraph: First line – 1 cm; Line Spacing – Single; Alignment – Justified; Indentation: Left – 0, Right – 0; Spacing: Before – 0; After – 0
--	---

3. Страниците не се номерират.

4. Първата страница на статията се оформя по следния начин:

1) Най-горе на български и на английски език с главни букви се изписва ГОДИШНИК НА ВУСИ и научното направление.

2) След един празен интервал с главни букви се изписва наименованието на статията на български език (ако статията е на български език) или на съответния чужд език (ако статията е на чужд език) и се центрира.

3) След празен интервал с малки букви се изписват имената на авторите – пълното собствено и фамилното име на автора/ авторите (в случай че са повече от трима, се допуска инициално съкращение на собствените имена), научни звания и степени на български език (ако статията е на български език) или на съответния чужд език (ако статията е на чужд език).

4) След един празен интервал по същия начин се изписват на английски език заглавието на статията и имената на авторите (ако статията е на български език) или на български език (ако статията е на чужд език).

5) След един празен интервал с малки букви се изписва **Abstract**: и на английски език с *Italic* се помества резюмето на статията. На нов ред също с малки букви се изписва **Keywords**: и на английски език също с *Italic* се пишат ключовите думи (Всичко това 9 pt) (ако статията е на български език); или се дават **Резюме**: и **Ключови думи**: (9 pt) (ако статията е на чужд език).

6) След един празен интервал следва текстът на изложението.

7) За основния текст на доклада се използва автоматично пренасяне: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.

8) Забележките под линия са: двустранно подравнени, шрифт Arial, 8,5 pt, разстояние Single, разстояние отгоре, отдолу, отляво и отдясно – 0 см, отстъп на първия ред на абзаца – 0 см.

9) След един празен интервал от основния текст следва **Литература**, 9 pt, като при оформянето се спазват азбучният ред по фамилия на автора и стандартът за библиографско описание.

5. Заглавията на отделните части/точки на статията се печатат с малки букви, **Bold** и се центрират. Преди и след заглавията на разделите се оставя празен интервал.

6. Таблици, фигури и източници

1) Таблици, графиките и фигурите са черно-бели, враждат се софтуерно в текста, номерацията им е с арабски цифри.

2) Думата **Таблица** се изписва изцяло, с малки букви, **Bold**, *Italic*. Заглавието на таблицата се изписва на същия ред, с малки букви, само **Bold**, без отстъп, двустранно подравнено, преди таблицата. Текстът и имената на величините в анетките започват с главна буква, а в края им не се поставя точка.

3) Допустимата максимална ширина на фигурите и графиките е 12 см (пропорционално). Съкращението **Фиг.** се изписва с малки букви, **Bold**, а заглавието на фигурата се изписва на същия ред, с малки букви, но **Bold**, *Italic*, без отстъп, двустранно подравнено, преди фигурата.

4) Източниците на таблици, графики и фигури се посочват под тях: **Източник**: и следва текстът, 9 pt, *Italic*.

7. Математическите формули и уравнения се номерират в десния край на печатното поле с арабски цифри във вида (1), (2) и т.н.

8. Литературните позовавания се посочват в текста в последователно нарастващ ред, номерата им се поставят в квадратни скоби, например: [1], [3 – 7] и т.н.

9. В края на статията се изписват имената на автора/ите и се посочват неговият/техният адрес, тел., e-mail. Упоменава се и кой е водещият автор.

INSTRUCTIONS
for submission of articles
for Yearbook of Higher School of Security and Economics

Section I. GENERAL PROVISIONS

1. The Yearbook of Higher School of Security and Economics is issued in separately formed scientific areas: Politics, Economics, Management, Finance, Tourism, Law and Security. The yearbook is published as a single book, but also in an online version published on the website of the Higher School of Security and Economics – www.vusi.bg.
2. Articles shall have an original scientific contribution. Review articles are printed with the express consent of the Editorial Board.
3. Articles are presented in one of the working languages of the Yearbook: Bulgarian, Russian, English, German, French. Resume and keywords to the article are respectively in English (if the article is in Bulgarian) and in Bulgarian (if the article is in a foreign language). After the main title and author/s in the same respective manner the translated title and the author/s are given.
4. The volume of each article is up to 6 p. A4, font Arial, 10,5 pt, Single spaced, aligned on both sides, first line intent 1 cm.
5. Authors are fully responsible for the scientific originality and authenticity of the results, of the stylistic and linguistic layout of articles and resumes.
6. Each author can participate in the Yearbook with 1 article individually and/or with one co-author, but with no more than two articles.
7. The articles are transmitted to the Editorial Board from June 1 to October 10.
8. Each article is presented in two printed copies and in an electronic version (in MSWord format), which is sent to the official e-mail of the Editorial Board's members – info@vusi.bg.

Section II. REVIEWING RULES

1. Articles will be reviewed by one reviewer, whose academic degree, academic position and name will be mentioned in the content of the Yearbook.
2. The reviewer shall be a habilitated teacher or have a degree 'doctor' in the field. One teacher cannot be a reviewer for more than two articles.
3. The reviewer is appointed during a meeting of the relevant unit (department, etc.), where the first author works. Each submitted article is accompanied by a protocol for selecting the reviewer.
4. The term for review is three weeks from the date of award.
5. If there is a positive review, the Editorial Board returns the articles to the authors to apply the necessary corrections.
6. The revised manuscript and its electronic version, accompanied by a declaration with the reflected by the reviewer notes are presented in the Editorial Board no later than November 10. Articles submitted after this date will remain for next year.

Section III. TECHNICAL GUIDELINES

1. Articles shall be written in MSWord 2003 (or a higher version of the program), as articles are stored in a file format doc on a disc. The file is not archived.
2. For formatting of articles, the Word 2003's menus are configured as follows:

Page setup:	<u>Margins:</u> Top – 2 cm; Bottom – 2 cm; Left – 2; Right – 2 cm
	Gutter – 0; Header – 1 cm; Footer – 1 cm
	<u>Paper Size:</u> A4 (21 x 29.7 cm)
Format:	<u>Font:</u> Arial; Font style – Regular; Size – 10,5
	<u>Paragraph:</u> First line – 1 cm; Line Spacing – Single; Alignment – Justified; Indentation: Left – 0, Right – 0; Spacing: Before – 0; After – 0

3. Pages are not numbered.
4. The first page of the article is formed as follows:
  - 1) On top of the page in Bulgarian and English in capital letters are written YEARBOOK OF HIGHER SCHOOL OF SECURITY AND ECONOMICS and scientific direction.
  - 2) After a space in capital letters is written the name of the article in Bulgarian (if the article is in Bulgarian) or the respective foreign language (if the article is in a foreign language) and is centered.
  - 3) After a space in lowercase are written the names of the authors – the full name and surname of the author/authors (if they are more than three, initials acronym of their names is allowed), academic titles and degrees in Bulgarian (if the article is in Bulgarian) or the respective foreign language (if the article is in a foreign language).
  - 4) After a space similarly the article's title and authors' names are written in English (if the article is in Bulgarian) and Bulgarian (if the article is in a foreign language).
  - 5) After a space **Abstract** is written with lowercase: and also with *Italic* the resume is written in English. On a new line also **Keywords** are written with lowercase: and also with *Italic* keywords are written in English (All this 9 pt) (if the article is in Bulgarian); or **Resume** and **Keywords** are given: (9 pt) (if the article is in a foreign language).
  - 6) After a space is the main text.
  - 7) For the main text of the report is used automatically hyphenation: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.
  - 8) Footnote are: aligned on both sides, font Arial, 8,5 pt, space Single, space from the top, bottom, left and right – 0 cm first line indent of a paragraph – 0 cm.
  - 9) After a space of the main text the *Literature is laid*, 9 pt, while its formatting, the alphabetical order is kept by last name of the author and ISBDs.
5. The titles of the separate parts/sections of the article are printed in lowercase, **Bold** and centered. Before and after the titles an empty space is left.
6. Tables, figures and sources.
  - 1) Tables, charts and figures are in black and white, they are inserted into the text with the software and are numbered with Arabic numerals.
  - 2) The word **Table** is written entirely, in lowercase, **Bold**, *Italic*. The title of the table is written on the same line, in small letters, only **Bold**, no indent, aligned on both sides, before the table. The text and the names of the variables in the header begin with a capital letter and at the end a full stop is not used.
  - 3) The maximum permissible width of figures and charts is 12 cm (proportionately). The acronym **Fig.** is written in lowercase, **Bold**, and the title of the figure is written on the same line, in lowercase, but **Bold**, *Italic*, no indent, aligned on both sides, before figure.
  - 4) The sources of tables, charts and figures are indicated below: **Source:** and then the text is laid, 9 pt, *Italic*.
7. Mathematical formulas and equations are numbered on the right edge of the printing area with Arabic numerals in the form (1), (2) etc.
8. Literature references are specified in the text in a gradually increasing order, their numbers are placed in square brackets, e.g. [1], [3 – 7], etc.
9. At the end of the article the names of the author/s and his/their address, tel., e-mail is written. The lead author is also mentioned.

Висше училище по сигурност и икономика

ГОДИШНИК
ТОМ XIII, 2016 Г.

Българска
Първо издание

Отговорен редактор: проф. д.п.н. Георги Манолов

Редактор: Олга Емилова

Коректор: Камелия Алексиева

Предпечат: Камелия Алексиева

Печат и подвързия: ПУИ „Паисий Хилендарски“

ISSN 2367-8798

Пловдив, 2016